

Nuorisovaltuuston aloite puhe- ja läsnäolo-oikeuden myöntämiseksi kaupunginhallituksessa sekä puuttuvissa lautakunnissa

Kaupunginvaltuusto 10.11.2025 § 73

Nuorisovaltuuston puheenjohtaja Iina Lavonen luki ja jätti seuraavan nuorisovaltuuston ja kuuden valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen:

”Naantalin nuorisovaltuusto esittää, että nuorisovaltuuston edustajalle myönnetään läsnäolo- ja puheoikeus Naantalin kaupunginhallituksessa sekä teknisessä lautakunnassa ja ympäristö- ja rakennuslautakunnassa.

Nuorisovaltuusto on tärkeä asiantuntijaelin, joka tuo kaupungin päätöksentekoon nuorten näkökulmaa ja kokemuksia. Edustus kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa vahvistaisi nuorten mahdollisuuksia osallistua kaupungin asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon sekä lisäisi vuoropuhelua nuorten ja päättäjien välillä.

Kuntalain 26 §:n mukaan nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Edustus kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa olisi konkreettinen ja lain hengen mukainen tapa vahvistaa nuorten osallisuutta.

Lautakunnissa tehdään monia nuorten arkeen ja elinympäristöön vaikuttavia päätöksiä, kuten rakentamiseen, liikkumiseen, ympäristöön, harrastuspaikkoihin ja palveluiden saavutettavuuteen liittyviä ratkaisuja. Näihin kysymyksiin nuorilla on usein omakohtaista kokemusta ja näkemyksiä, jotka voivat tuoda päätöksentekoon arvokasta tietoa ja uusia ideoita.

Useissa kunnissa nuorisovaltuuston edustajalla on jo läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginhallituksen kokouksissa. Näitä kuntia ovat muun muassa Karstula, Valkeakoski, Akaa ja Rauma. Näissä kunnissa malli on osoittautunut toimivaksi ja lisännyt nuorten näkökulmien huomioimista päätöksenteossa ilman, että se on vaikeuttanut hallitusten toimintaa.

Naantalin nuorisovaltuuston näkemyksen mukaan vastaava järjestely olisi hyödyllinen myös Naantalissa. Se vahvistaisi kaupungin nuorisomyönteisyyttä ja mahdollistaisi sen, että nuorten ääni kuuluu päätöksenteon ytimessä – rakentavasti, vastuullisesti ja yhteistyöhakuisesti.”

Päätös

Valtuustoaloite merkittiin vastaanotetuksi.

Kaupunginhallitus 24.11.2025 § 303

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Valtuustoaloite lähetetään hallinto- ja päätöksentekopalveluiden valmisteltavaksi. Vastuuvalmistelijaksi nimetään hallintojohtaja Riitta Luotio. Valtuustoaloitteen käsittelyprosessi saa kestää korkeintaan yhden vuoden aloitteen jättämisestä lukien.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 02.02.2026 § 32
1147/00.01.02.03/2025

Valmistelija

Hallintojohtaja Riitta Luotio:

Vuonna 2015 voimaan tullut kuntalaki edellyttää jokaista kuntaa asettamaan itselleen nuorisovaltuuston tai vastaavan nuorten vaikuttamiselimen tuomaan nuorten äänen esille päätöksenteossa. Kuntalain 26 §:n mukaan nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa, mutta laki ei automaattisesti takaa puhe- ja läsnäolo-oikeutta kaikissa toimielimissä.

Lain turvaaman aseman lisäksi on tärkeää muistaa myös nuoriin ja nuorisovaltuustoimintaan liittyvät erityispiirteet. Nuorisovaltuustojen tulee edustaa moninaisuudessaan kaikkia kunnan nuoria.

Vaikuttamistoimielimistä

Vaikuttamistoimielimet ovat osallisuuden ja demokratian rakenteita, jotka varmistavat eri väestöryhmien äänen kuulumisen päätöksenteossa. Ne eivät ole Kuntalain 30 §:ssä tarkoitettuja toimielimiä, eivätkä siten kaupungin viranomaisia. Niiden jäsenet ja varajäsenet eivät ole kaupungin luottamushenkilöitä, eivätkä näin toimi virkavastuulla.

Vaikuttamistoimielimistä säädetään kuntalain 26- 28 §:ssä.

Vaikuttamistoimielimille ei voida hallintosäännöllä antaa toimivaltaa tehdä hallintopäätöksiä. Ne osallistuvat päätöksentekoon aloitteilla ja lausunnoilla ja niiden edustajille voidaan hallintosäännön määräyksillä antaa puhe- ja läsnäolo-oikeus toimielimen kokouksessa. Vaikuttamistoimielimiä voidaan myös kuulla päätöksenteon eri vaiheissa.

Naantalin kaupunginhallitus on asettanut kolme vaikuttamistoimielintä: nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Niiden asema on vakiintunut ja niiden toimintaedellytyksistä on päätetty kaupunginhallituksessa. Jäsenet vaikuttamistoimielimiin päätetään hyvinvointilautakunnassa.

Nuorisovaltuuston tehtävistä yleisesti

Nuorisovaltuuston tulee toimia nuorten lähtökohdista käsin siten, että siellä pääsee oppimaan, kokeilemaan ja saamaan ensimmäisiä vaikuttamisen kokemuksia. Kunnan hallinnon tulee myös ymmärtää, että nuorten kiinnostus vaikuttamista tai nuorisovaltuustotoimintaa kohtaan voi vaihdella vuosittain. Nuorisovaltuustotoiminta on vapaaehtoistyötä, johon osallistumismahdollisuudet saattavat vaihdella. Nuorisovaltuuston

toiminnan sujuvuuden kannalta on tärkeää, ettei sen tarvitse perustella omaa olemassaoloaan, vaan se on tunnustettu ja hyväksytty osa kunnan vaikuttamiskanavana.

Nuorisovaltuustolla on parhaat edellytykset koota kaupungin nuorten ääni päätöksenteon tueksi ja esimerkiksi tukea paikallisten toimintaryhmien tai yhden asian liikkeiden toimintaa. Nuorisovaltuuston rooli kaikkien kaupungin nuorten kuulemisen suunnittelussa ja kehittämisessä korostuu entisestään. Parhaan vaikuttavuuden takaamiseksi nuorisovaltuuston tulee toimia siltana nuorten, eri vaikuttajaryhmien ja kaupungin välillä.

Naantalissa suhdetta nuorisovaltuustoon on kehitetty nimeämällä nuorisovaltuustolle kummivaltuutettuja kaupunginvaltuustosta.

Nuorisovaltuuston toimintasääntö

Naantalin hyvinvointilautakunta on hyväksynyt nuorisovaltuustolle toimintasäännön, jossa nuorisovaltuuston tarkoitus ja tavoite on määritelty seuraavasti:

"Toiminta-ajatus ja visio

Naantalilaisten nuorten ääntä kuullaan ja näkemykset otetaan kaupungissa huomioon. Nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin ja tärkeäksi kokemiinsa asioihin ja päätöksiin. Nuorisovaltuusto on nuorten edustaja ja asiantuntijaelin Naantalin kaupungissa. Se ajaa nuorten asioita ja etuja, seuraa tekemiensä aloitteiden ja projektien etenemistä sekä toimii kunnallisena vaikuttajana. Nuorisovaltuusto on yksi kanava nuorten mielipiteiden, ehdotusten ja palautteen välittämisessä valmisteluun ja päätöksentekoon kaupungin toimialoille, luottamushenkilöille ja päättäjille.

Tavoitteet

Edistää naantalilaisten 13–18-vuotiaiden nuorten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia. Saada nuorten mielipiteet otetuksi huomioon, kun päätöksentekoon meneviä asioita suunnitellaan ja valmistellaan. Lisätä kummivaltuutettu -yhteistyöllä nuorten ja päättäjien vuoropuhelua. Tuoda esiin mielipiteitä nuorten näkökulmasta kaupungin peruspalveluihin. Opettaa ja innostaa nuoria vaikuttamaan, ohjata nuoria laatimaan ja esittämään perusteltuja ehdotuksia ja mielipiteitä."

Hallintosäännön määräykset

Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset muiden kuin kunnan toimielinten jäsenten läsnäoloa puheoikeudesta toimielinten kokouksissa.

Läsnäolo- ja puheoikeuden antaminen nuorisovaltuuston edustajalle ainakin valtuuston ja lautakuntien kokouksiin parantaa tiedonkulkua ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Läsnäolo- ja puheoikeus voidaan rajata hallintosäännössä siten, että läsnäolo-oikeutta ei ole silloin, kun asian käsittelyyn liittyy salassa pidettäviä tietoja.

Läsnä- ja puheoikeutetuilta ei edellytetä vaalikelpoisuutta toimielimeen, mutta mahdolliset esteellisyytilanteet koskevat myös läsnä- ja puheoikeutettuja jäseniä.

Naantalin kaupungin hallintosäännön mukaan nuorisovaltuusto voi nimetä valtuustoon kokoukseen edustajana, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus. Nuorisovaltuuston edustajalla ei kuitenkaan ole läsnäolo-oikeutta valtuuston suljetussa kokouksessa. Lisäksi nuorisovaltuuston edustajalla on hallintosäännössä myönnetty oikeus läsnäoloon hyvinvointilautakunnan, kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä saaristolautakunnan kokouksissa. Läsnäolo-oikeus ei näissäkään toimielimissä kuitenkaan koske salaisiksi määrättyjä asioita.

Nuorisolain määräykset

Lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolain (1285/2026) 24 §:ssä. Sen mukaan kunnan on asetettava nuorisovaltuusto tai muu vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Lisäksi nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus osallistua kunnan eri toimialojen suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan nuoria koskevissa asioissa.

Muut kunnat

Kunnat ovat keskenään hyvin erilaisia, joten ei myöskään ole kahta samalaista nuorisovaltuustoa. Keskimäärin nuorisovaltuustoissa toimii 13 – 18 -vuotiaita nuoria.

Valtuustoaloitteessa vertailukunniksi oli nostettu Karstula, Akaa, Rauma ja Valkeakoski.

Karstulassa nuorisovaltuustolla on oikeus asettaa edustajansa tekniseen lautakuntaan, sivistyslautakuntaan, kunnanhallituksen ja kunnanvaltuustoon. Nuorisovaltuuston edustajalla on toimielimissä läsnäolo- ja puheoikeus.

Akaassa nuorisovaltuuston valitsemilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus valtuuston, kaupunginhallituksen, teknisen lautakunnan, elinvoimalautakunnan ja sivistyslautakunnan kokouksissa. Läsnäolo-oikeutta ei ole rajattu lukuun ottamatta salassa pidettäviä asioita.

Vaikuttamistoimielimet osallistuvat Akaassa päätöksentekoon aloitteilla ja lausunnoilla.

Rauman kaupungissa nuorisovaltuuston edustajalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupunginvaltuustossa, kaupunginhallituksessa, sivistysvaliokunnassa, teknisessä valiokunnassa, ympäristö- ja lupalautakunnassa. Nuorisovaltuuston nimeämältä edustajalta edellytetään 15 vuoden ikää edellä mainituissa toimielimissä. Läsnäolo-oikeus kattaa koko kokouksen, mutta heillä on vaitiolovelvollisuus kokouksissa käsitellyissä asioissa.

Lisäksi Rauma osallistaa nuorisovaltuutettuja erilaisissa työryhmissä, kuten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ohjausryhmässä, hyvinvoinnin ja ehkäisevän päihdetyön työryhmässä, koulutuksen ja työllisyyden työryhmässä, lapset ja perheet -työryhmässä, maahanmuutto työryhmässä, liikenneturvallisuustyöryhmässä ja kouluruokatyöryhmässä

Valkeakoskella nuorisovaltuuston edustajalla on aloiteoikeus kaupunginvaltuuston kokouksissa. Nuorisovaltuuston edustajan tekemän aloitteen tulee perustua nuorisovaltuuston päätökseen. Nuorisovaltuusto valitsee kaksi edustajaa kaupunginvaltuuston kokoukseen sekä kaksi edustajaa kaupunginhallitukseen, koulutus- ja hyvinvointi, rakennus- ja ympäristö, teknisen lautakunnan sekä hyvinvointijaoston kokoukseen.

Valituille edustajille valitaan henkilökohtaiset varahenkilöt. Nuorisovaltuuston edustaja ei kuitenkaan voi olla läsnä silloin, kun toimielimessä käsitellään tai käsiteltäviin asiakirjoihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja.

Läsnäolo-oikeutta toimielimien kokouksissa ei Valkeakoskella ole rajoitettu kuin salaisten asioiden ja asiakirjojen osalta.

Kuntaliitto on vuonna 2023 koostanut vertailua eräiden kuntien vaikuttamistoimielimistä.

Oheismateriaali:

- Kuntavertailua FCG:n materiaalin perusteella vuodelta 2023

Toimialat ja vaikuttajatoimielimet

Naantalin kaupungin toimialoille on annettu ohje, jonka mukaan toimialat ja lautakunnat kuulevat ja osallistavat vaikuttamistoimielimiä valmisteluvaiheessa kaikissa sellaisissa asioissa, jotka jotenkin vaikuttavat näiden asukasryhmien oloihin.

Asioita, joissa vaikuttamistoimielimiä olisi hyvä kuulla ovat mm:

- Strategiat
- Kaavat, kaavoituskatsaukset, kehittämissuunnitelmat
- Hyvinvointisuunnitelmat ja -kertomukset
- Osallisuusohjelma/- suunnitelma tms. asiakirjat
- Yhdenvertaisuussuunnitelma
- Palvelujen järjestäminen ja sisältö, saatavuus ja saavutettavuus
- Palveluiden kehittäminen
- Järjestöjen toimintaedellytykset ja yhteistyö
- Mahdolliset organisaatioissa tehtävät vaikutusten arvioinnit

Suositus vaikuttamistoimielimien kuulemiseen päätöksenteon eri vaiheissa on mahdollista lisätä hallintosääntöön määräykseksi.

Kokonaisarviointi

Nuorisovaltuuston edustajien osallistumisoikeus kaupunginvaltuuston, hyvinvointilautakunnan, kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä saaristolautakunnan kokouksiin on muodostunut Naantalin kaupungissa vakiintuneeksi toimintatavaksi. Osallistumisoikeus on merkittävä ja tarjoaa nuorille poikkeuksellisen laajan ja suoran vaikutusmahdollisuuden kaupungin päätöksentekoon.

Nuorisovaltuuston edustajan läsnäolo-oikeutta ei ole asiatasolla rajoitettu, kuten esimerkiksi kaupunginhallituksessa toimitaan henkilöstön edustajan osallistumisoikeuden kanssa. Ainoastaan salaisten asioiden käsittely on rajattu nuorisovaltuuston edustajan osallistumisoikeuden ulkopuolelle.

Toimielimien kokouksia on paljon ja ne ovat kestoiltaan varsin pitkiä. Kokouksiin valmistautuminen vaatii aikaa, joka on pois esimerkiksi levosta ja opiskelusta. Osallistumisoikeuden kasvattaminen on lastensuojelun ja nuorisotyön näkökulmasta vähintään ongelmallinen.

Asiaa on punnittava myös tasapuolisuuden näkökulmasta: Ei ole luontevaa myöntää vain yhdelle asukasryhmälle mahdollisuutta vaikuttaa päätöksentekoon käyttämällä puheenvuoroja kaikkien kaupungin virallisten toimielimien kokouksissa ilman demokraattisesti ansaittua valtakirjaa.

Osallistumisoikeuden laajentaminen sopii huonosti hallintomenettelyn rakenteeseen, jonka mukaisesti kaupunginhallituksessa ja muissa toimielimissä käsiteltävät asiat ovat huolellisesti valmisteltuja ja niistä käytävä keskustelu yleisesti ottaen poliittista.

Muiden toimielimien, kuin valtuuston kokoukset ovat suljettuja. Niissä käytävät keskustelut ovat luottamuksellisia, eikä niiden sisällöstä saa puhua ulkopuolisille. Mitä enemmän toimielimissä on läsnä ulkopuolisia henkilöitä, sitä suurempi riski tietovuodoille syntyy.

Osallistumisoikeuden laajentamiseen kaupunginhallitukseen, tekniseen lautakuntaan ja ympäristö- ja rakennuslautakuntaan on suhtauduttava varauksellisesti. Kokonaisarvioinnin perusteella on katsottava, että läsnäolo-oikeuden laajentaminen nykyisestä ei ole tarkoituksenmukaista.

Sen sijaan kaupungin suositus vaikuttamistoimielimien kuulemistarpeesta päätöksenteon eri vaiheissa suositellaan kirjattavaksi hallintosääntöön uutena määräyksenä. Samassa yhteydessä määritellään asiat, joissa vaikuttamistoimielimiä ainakin tulee valmisteluvaiheessa kuulla.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus toteaa, että hallintosäännöllä annetut oikeudet nuorisovaltuuston edustajan läsnä- ja puheoikeuden käyttämiseen kaupunginvaltuuston, hyvinvointilautakunnan, kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä saaristolautakunnan kokouksissa ovat vakiintuneet ja kattavat, eikä ole tarkoituksenmukaista laajentaa nuorisovaltuuston edustajan läsnäolo-oikeutta kaupunginhallituksen, teknisen lautakunnan tai ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokouksiin.

Kaupunginhallitus muistuttaa toimialoja ja toimielimiä pyytämään valmistelussa olevista asioista vaikuttajatoimielimien lausunnot aina, kun niissä käsitellään näiden asukasryhmien intressissä olevia suunnitelmia ja asioita. Suositus kuulemisesta kirjataan määräykseksi hallintosääntöön seuraavan hallintosäännön tarkistuksen yhteydessä.

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle:
- Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi hallinto- ja päätöksentekopalveluiden nuorisovaltuuston aloitteeseen antaman selvityksen tiedokseen.
- Nuorisovaltuuston aloite merkitään loppuun käsitellyksi.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.